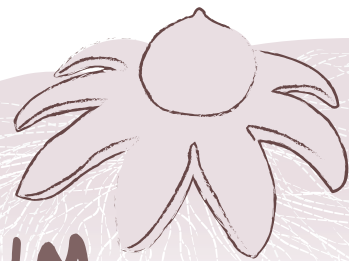

DABAS KONCERTZĀLE 2020.

ZEMESZVAIGZNE

GEASTRUM

Krāsojam ar sēnēm

Diāna Meiere, mikoloģe

Sēņu pasaule ir tik daudzveidīga un krāsaina. Vai varam kaut ko no tās un ātri gaistošā krāsainuma saglabāt? Izrādās, ka varam!

Dažādu šķiedru krāsošana ar augiem ir sens un plaši pazīstams arods. Tomēr par sēnēm kā krāsu avotu zināms maz. Iespējams, ka dažas tika izmantotas, un ķērpji, kas daļēji ir sēnes, ir lietoti šim mērķim jau krietni sen.

Foto: Aleksandrs Okonovs

Pats krāsošanas process nav pārāk sarežģīts, vienīgi sēņu gadījumā veiksmīgākam rezultātam krāsotājam ir nedaudz jāklūst par mikologu. Ne katra sēne ir gatava ar krāsu dalīties, un košajās mušmirēs, bērslapēs pigmenta ir ļoti maz, un ar tām var iegūt vien tā saukto šampanieša krāsas dziju, kas maz atšķirsies no sākotnējās versijas. Tomēr ja zina, ko un kur meklēt, tad pamazām eksperimentējot sāk atvērties jauna – sēņu krāsu pasaule.

Visvairāk sēņu dzijas paletē ir dzeltenīgo toņu. Daudzi no tiem ir spēcīgi un ļoti noturīgi. Dzeltenās krāsas rekordiste ir piepe – Šveinica filcene. Kamēr tā jauna, augoša, tikmēr no tās var iegūt spilgtu saules dzeltenu krāsu. Ja kodina ar dzelzi – skaisti zaļu.

Sarkanie un oranžīgie toņi jāmeklē pie tīmeklenēm. Vairākām tīmekleņu sugām ir koši sarkanas vai oranžas lapiņas un tās būs īstās. Rudens pusē priežu mežos “pareizās” tīmeklenes dažkārt atrodamas lielā skaitā. Tās var izkaltēt un izlietot vēlāk. Izkaltētas sarkanlapiņu tīmeklenes lieliski krāso dziju ķieģeļsarkanā krāsā, bet ja iepilina nelielu kriptiņu skābes vai sārma, tas pilnīgi izmaina dzijas toni.

Vecu beku stobriņi var izrādīties pārsteidzoši noderīgi – tajos ir dzeltena un olīvzaļa krāsa.

Veci cietpūpēži vēl rudenī pārsteidz ar skaisto tumši brūno krāsu.

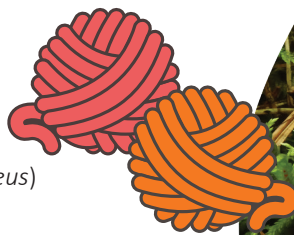
Par dzijas krāsošanu ar sēnēm viss vēl nav zināms, un tāpēc šī celiņa gājējus sagaida ne viens vien pārsteigums.

Piemēram, no dažām sēnēm iegūta dzija luminiscē ultravioletajā gaismā, tāpat kā šo sēņu lapiņas.

Ar dzeltenu sienas ķērpi krāsotā – pat pilnīgi maina krāsu saules gaismā. Ķērpi vispirms ir ilgāku laiku jānotur atšķaidītā amonjakā, tad dziju nokrāso, to karsējot. Un visbeidzot – ja iegūto rozā dziju izžāvē ēnā, tā paliek rozā, bet ja to dara saules gaismā – dzija iegūst gaiši zilu.

Parastais cietpūpēdis
(*Sclerodema citrinum*)
Foto: Diāna Meiere

Sarkanlapiņu tīmeklene
(*Cortinarius semisanguineus*)
Foto: Diāna Meiere

Šveinica filcene
(*Phaeolus schweinitzii*)
Foto: Andris Soms

Parastā zeltpore
(*Hapalopilus nidulans*)
Foto: Diāna Meiere